

Ett Skellefteå för alla

2015-2025

– strategi för det funktionshinderspolitiska arbetet i Skellefteå kommun

Innehåll

1 Inledning	3
1.1 Funktionshinderspolitiskt arbete i Skellefteå kommun	5
1.2 Det funktionshinderspolitiska arbetet och Skellefteå kommuns vision	6
1.3 Skellefteå kommuns syn på funktionsnedsättning	6
2 Syfte och användning	7
3 Ansvar, genomförande och uppföljning	8
3.1 Ansvar och genomförande	8
3.2 Uppföljning	9
3.2.1 Nämndernas och de kommunala bolagens uppföljning	9
3.2.2 Brukarperspektivet	9
3.2.3 Myndigheten för delaktighets kommunuppföljning	9
4 Fokus på ökad delaktighet för personer med funktionsnedsättning under perioden 2015-2025	10
4.1 Vad innebär ökad delaktighet för personer med funktionsnedsättning?	10
4.2 Skellefteå kommuns verksamhetsidé kring ökad delaktighet för personer med funktionsnedsättning	11
5 Målområde 1: Höjd kunskapsnivå	12
5.1 Vad innebär målområdet höjd kunskapsnivå?	12
5.2 Skellefteå kommuns verksamhetsidé kring höjd kunskapsnivå	12
5.3 Delmål för höjd kunskapsnivå	12
6 Målområde 2: Ökad tillgänglighet	14
6.1 Vad innebär målområdet ökad tillgänglighet?	14
6.2 Skellefteå kommuns verksamhetsidé kring ökad tillgänglighet	15
6.3 Delmål för ökad tillgänglighet	15
7 Målområde 3: Bättre utbildning och fler arbetstillfällen	17
7.1 Vad innebär målområdet bättre utbildning och fler arbetstillfällen?	17
7.2 Skellefteå kommuns verksamhetsidé kring bättre utbildning och fler arbetstillfällen för personer med funktionsnedsättning	18
7.3 Delmål för bättre utbildning och fler arbetstillfällen	18
8 Ett Skellefteå för alla i ett större sammanhang	20
9 Adresser och webbplatser	22
Bilaga 1	

1 Inledning

Skellefteå ska vara en plats för alla. En plats där var och en kan känna sig välkommen och värdefull. En plats där vem som helst kan trivas.

Funktionshindersfrågor handlar om mänskliga rättigheter. Funktionshindersfrågor hänger också ihop med annat mångfaldsarbete, eftersom personer med funktionsnedsättning finns i alla de grupper som diskrimineringslagen omfattar: olika kön, ålder, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning, könsidentitet eller -uttryck.

Nästan var femte person som bor i Sverige har någon form av funktionsnedsättning som påverkar deras vardag. En del funktionsnedsättningar är synliga, men det finns många som inte syns. Det är också viktigt att komma ihåg att en människas funktionalitet varierar och förändras genom livets olika skeden och från dag till dag.

Samhällets utformning och attityderna hos de som bor där skapar förutsättningarna för personer med funktionsnedsättning att delta i och bidra till samhällsgemenskapen och utvecklingen. *Ett Skellefteå för alla* är kommunens funktionshinderspolitiska strategi. Strategins övergripande mål är att skapa ökad delaktighet i samhället för alla människor med funktionsnedsättning. Strategin handlar om åtgärder som Skellefteå kommun själv kan fatta beslut om. Det finns därtill en rad viktiga frågor för personer med funktionsnedsättning som beslutas av staten, regionen eller av privata personer eller företag.

Diskrimineringslagen definierar funktionsnedsättning som varaktig, fysisk, psykisk och/eller begåvningsmässig begränsning av en persons funktionsförmåga som till följd av en skada eller sjukdom fanns vid födseln, har uppstått därefter eller kan förväntas uppstå. Funktionsvariation är ett nytt ord, som ifrågasätter ordet nedsättning och som på ett positivt sätt pekar på att alla är olika.

Ett funktionshinder uppstår i relation till miljön. En dåligt utformad miljö eller verksamhet kan bli funktionshindrande för den som har en funktionsnedsättning. Åtgärder som är nödvändiga för att skapa bättre tillgänglighet för människor med funktionsnedsättning är å andra sidan ofta bra och användbart även för andra. Det kan handla om röstutrop på bussar, rymliga hissar eller muntliga genomgångar istället för skrivna rapporter och bildspel i skolor och på arbetsplatser.

Funktionshinderspolitik handlar om allas rätt att vara medborgare och kunna delta i samhällslivet på lika villkor. Det handlar om allas rätt att bestämma över sitt liv. Den här strategin visar Skellefteå kommuns ambition, vilja och inriktning i frågor som berör alla människor som lever med en funktionsnedsättning. Den är ett vägledande och styrande dokument som kompletterar gällande lagstiftning inom området. Strategin tydliggör nämnders och medarbetares ansvar i all kommunal verksamhet och i de kommunala bolagen. Den innehåller övergripande och långsiktig målinriktning men också konkreta aktiviteter.

Kommunens arbete med strategin Ett Skellefteå för alla ska leda till ökad delaktighet för alla människor med funktionsnedsättning i alla delar av samhället. Strategin bygger på tre målområden: höjd kunskapsnivå, ökad tillgänglighet samt bättre utbildning och fler arbetstillfällen.

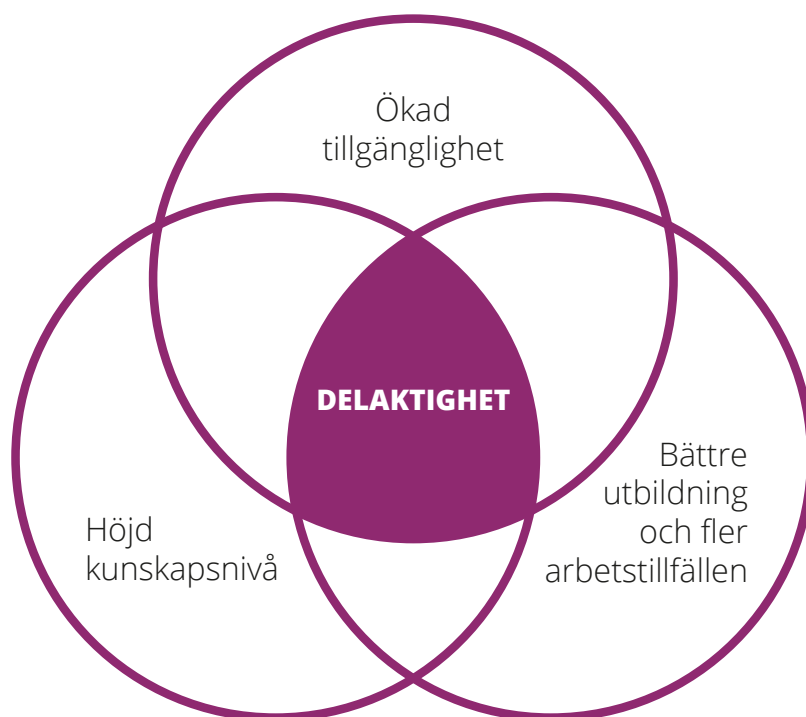

Bild 1: Figuren beskriver hur kommunens tre målområden höjd kunskapsnivå, ökad tillgänglighet samt bättre utbildning och fler arbetstillfällen länkas samman i det övergripande målet ökad delaktighet.

1.1 Funktionshinderspolitiskt arbete i Skellefteå kommun

Kommunfullmäktige beslutade 2010 att anta den funktionshinderspolitiska strategin *Ett Skellefteå för alla* för perioden 2010-2015. Redan innan dess fanns det olika former av planer och program för att arbeta med tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning. I strategin *Ett Skellefteå för alla* formulerades prioriteringar och aktiviteter för alla verksamhetsområden. Genom ett gediget uppföljningsarbete varje år sedan dess har arbetet tagit fart och fått tydligare riktning. Detta är den första reviderade versionen av kommunens funktionshinderspolitiska strategi.

Den ideella funktionshindersrörelsen spelar en viktig roll i arbetet med att bygga ett samhälle för alla. Med sina unika erfarenheter av att leva med en funktionsnedsättning, eller vara närstående till en person med funktionsnedsättning, har föreningarna mycket kunskap och information. De följer och rapporterar om livsvillkoren för människor som lever med funktionsnedsättning, pekar på behov och brister och föreslår lösningar. Nämnder och förvaltningar ska samverka med funktionsnedsättningsrörelsen genom Rådet för förebyggande av funktionshinder och Funkis eller direkt med enskilda föreningar. En uppföljning och utvärdering av kommunens samarbete och kontakt med funktionshindersrörelsen ska ske regelbundet i ovan nämnda samarbetsorgan.

Rådet för förebyggande av funktionshinder (RÅFF) är kommunens informations- och samarbetsråd kring funktionshindersfrågor. I rådet ingår representanter för funktionshindersrörelsen och kommunpolitiken. Rådet sammanträder fyra gånger per år. En representant från varje funktionsnedsättningsförening bildar referensgrupp till rådet. Referensgruppen träffas inför varje rådsmöte. Det är föreningarnas eget forum där viktiga frågor kan diskuteras och ärenden till rådet formuleras. Rådet har också en tillgänglighetsgrupp som arbetar för ökad fysisk, informativ, kommunikativ, psykisk och social tillgänglighet. Tillgänglighetsgruppen består av föreningsrepresentanter, delaktighetssamordnare och tillgänglighetsrådgivare. Gruppen träffas en gång i månaden.

Kommunen har en delaktighetssamordnare som arbetar med övergripande funktionshindersfrågor i kommunen med utgångspunkt i strategin *Ett Skellefteå för alla*. Delaktighetssamordnaren har en rådgivande och stöttande roll för medarbetare och förtroendevalda i Skellefteå kommun samt för allmänhet och privat sektor. Samordnaren är sekreterare i Rådet för förebyggande av funktionshinder och sammankallande i rådets arbetsgrupper.

Kommunens tillgänglighetsrådgivare arbetar med att stötta, vägleda och pådriva arbetet med fysisk tillgänglighet.

Funkis (Funktionshindrade elever i skolan) är ett samrådsorgan mellan kommunen och funktionshindersrörelsen i frågor som gäller barn och unga med funktionsnedsättning. I Funkis sitter representanter från lokala funktionsnedsättningsföreningar och från barn- och grundskolenämnden, gymnasienämnden, socialnämnden, skol- och kulturkontoret samt delaktighetssamordnaren.

I den länsövergripande handlingsplanen mellan landstinget och länets kommuner för insatser till stöd för personer med psykisk funktionsnedsättning finns mål kring frågor som rör psykisk funktionsnedsättning. Genom Huvudöverenskommelsen mellan Skellefteå kommun och Västerbottens läns landsting (HÖK) finns också en lokal handlingsplan. Kommunen har psykiatri-samordnare och neuropsykiatrisamordnare som arbetar med utveckling inom området.

1.2 Det funktionshinderspolitiska arbetet och Skellefteå kommuns vision

”Skellefteå – en framsynt och jämställd tillväxtkommun, attraktiv att bo och verka i, med målet att ha 80 000 invånare år 2030”. Det är kommunens vision och den riktar sig till alla invånare, oavsett funktionsförmåga och bakgrund. Människor med funktionsnedsättning och deras närstående ska uppleva Skellefteå kommun som en bra plats att leva och bo i. För att visionen ska bli verklighet behöver alla invånares egenskaper, erfarenheter och kunskaper tas tillvara i samhällsutvecklingen. Alla i Skellefteå kommun ska uppleva att de har egenmakt att forma sina liv – för att vi tror att det är så vårt samhälle blir bäst.

1.3 Skellefteå kommuns syn på funktionsnedsättning

Alla människor är olika – men har samma värde. Frågor som rör människor med funktionsnedsättning är frågor om mänskliga rättigheter. Vi har alla olika förutsättningar och olika behov. En del av oss har behov och förutsättningar som gör att vi behöver mer för att få lika mycket som andra.

Samhällets mångfald är en tillgång och olika bakgrund och erfarenheter bidrar positivt till samhällsutvecklingen. Ingen kan allt men alla kan något. I ett samhälle där funktionsnedsättning och särskilda behov står i fokus riskerar många att fastna i speciallösningar och omsorg som tar ifrån personer deras egna förmågor. Ett samhälle som istället ser förmåga framför oförmåga och som fokuserar på att alla kan bidra utifrån sina förutsättningar är det Skellefteå vi vill ha: *Ett Skellefteå för alla.*

Funktionshindersfrågor hänger nära ihop med allt annat mångfaldsarbete. Funktionsnedsättning och bristande tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning är två av diskrimineringsgrunderna i diskrimineringslagen. Det är viktigt att komma ihåg att personer med funktionsnedsättning också finns i alla de grupper som diskrimineringslagen omfattar: olika kön, ålder, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning, könsidentitet eller -uttryck¹.

¹ I strategin skriver vi ibland kvinnor och män, flickor och pojkar istället för kort och gott personer eller människor. Det är för att tydliggöra att det ofta finns skillnader mellan könen i villkor och förutsättningar, även när det gäller funktionshinderspolitiken. Den binära könsuppdelningen i kvinnor och män utesluter personer som inte identifierar sig med endera av de två könskategorierna. I dagsläget för Skellefteå kommun statistik utifrån kategorierna kvinna och man, vilket gör att vi i strategin valt att förhålla oss till dessa.

2 Syfte och användning

Syftet med strategin *Ett Skellefteå för alla* är att tydliggöra hur alla som arbetar för, tillsammans med eller har uppdrag av Skellefteå kommun ska bidra till att människor som lever i eller besöker vår kommun ska uppleva god livskvalitet – oavsett funktionsförmåga.

Ett Skellefteå för alla ska vara ett redskap för att uppnå helhetssyn, gemensamt förhållnings-sätt, förändrat perspektiv och hög ambitionsnivå i funktionshindersfrågor i hela kommunorganisationen. Vi vill ha en levande strategi som genomsyrar allt arbete i kommunens nämnder, styrelser, kommunala bolag och verksamheter. Förtroendevalda och medarbetare ska genom strategin få verktyg för att ta in funktionsnedsättningsperspektivet när de planerar och bedriver kommunal verksamhet på alla nivåer. Människor i alla åldrar som lever med en funktionsnedsättning ska inkluderas i beslut som påverkar deras livssituation.

Strategin ska:

- klargöra kommunens höga ambition kring ökad delaktighet för personer med funktionsnedsättning
- förtydliga varje politikers och medarbetares ansvar för att funktionshindersperspektivet ska finnas med hela vägen från planering och beredning till beslut, genomförande och uppföljning av resultat
- vara ett stöd i informations- och utbildningssammanhang
- visa hur kommunens förtroendevalda och medarbetare ska förhålla sig i frågor som rör personer med funktionsnedsättning
- uppmuntra utvecklingen av produkter, tjänster och arbetstillfällen för personer med funktionsnedsättning
- stimulera privat näringsliv, andra myndigheter, ideella sektorn med flera att verka för *ett Skellefteå för alla*

3 Ansvar, genomförande och uppföljning

3.1 Ansvar och genomförande

Funktionshindersfrågor och frågor om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning berör kommunens alla ansvarsområden och verksamheter. Alla som arbetar för eller har uppdrag åt Skellefteå kommun ansvarar för att deras arbete, service och bemötande görs med respekt för varje invånare och inte riskerar att utsätta människor för diskriminering. Ett gott bemötande och fördomsfria attityder är helt centralt för att förverkliga Ett Skellefteå för alla.

Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för strategin och att den uppdateras. Strategin gäller för en tioårsperiod och ska gås igenom och vid behov revideras i början av varje mandatperiod. Strategin är ett verktyg för löpande rapportering i Rådet för förebyggande av funktionshinder. Rådets arbete ska alltid göras med strategins innehåll som utgångspunkt.

Varje nämnd och kommunalt bolag ansvarar för att funktionsnedsättningsperspektivet inkluderas i deras verksamhet. Det sker genom att årligen planera mätbara aktiviteter som leder mot övergripande mål och de tre målområdena. Delaktighetssamordnaren ska stötta nämnderna och de kommunala bolagen i att ta fram aktiviteter. De flesta av nämndernas och bolagens aktiviteter ska ske inom respektive budgetram. Det är därför viktigt att nämnderna och bolagen avsätter medel för detta arbete. Särskilda satsningar kan kräva extra resurser som då beslutas av kommunstyrelsen.

Socialnämnden ansvarar för att samla in och sammanställa årlig planering och uppföljning från alla nämnder och kommunala bolag kring arbetet med strategin. Socialnämnden kan också lämna förslag på åtgärder till kommunstyrelsen.

3.2 Uppföljning

För att säkra att strategins målsättningar leder till önskat resultat behövs löpande uppföljning. Nämnder, kommunala bolag, personer med funktionsnedsättningar och delaktighetssamordnaren bidrar med olika delar av uppföljningen.

3.2.1 Nämndernas och de kommunala bolagens uppföljning

Nämnderna och kommunala bolag redovisar varje år genomförda aktiviteter och uppnådda resultat för att öka delaktigheten för personer med funktionsnedsättning inom sitt verksamhetsområde. I det arbetet bör särskilt fokus riktas mot kommunens tre målområden för ökad delaktighet: höjd kunskapsnivå, ökad tillgänglighet samt bättre utbildning och fler arbetstillfällen. Delaktighetssamordnaren har en viktig roll i att stötta nämnderna och bolagen i sin uppföljning.

3.2.2 Brukarperspektivet

Det bästa sättet att få veta om våra insatser ger resultat är att följa upp med de personer som verkligen berörs: personer med egna funktionsnedsättningar, både föreningsaktiva och övriga. Uppföljningen av brukarperspektivet sker genom en mer omfattande enkätuppföljning med ett lämpligt tidsintervall och däremellan löpande uppföljning genom fokusgrupper och djupintervjuer. Delaktighetssamordnaren samordnar uppföljningen av brukarperspektivet.

3.2.3 Myndigheten för delaktighets kommunuppföljning

Myndigheten för delaktighet (MFD) gör årligen en uppföljning av kommunernas arbete med tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning. Uppföljningen görs genom enkäter som kommunerna besvarar. Resultatet i MFD:s uppföljning är en viktig pusselbit i Skellefteå kommuns löpande uppföljning av sitt funktionshinderspolitiska arbete.

4 Fokus på ökad delaktighet för personer med funktionsnedsättning under perioden 2015-2025

Det övergripande målet med strategin *Ett Skellefteå för alla* är att öka delaktigheten i samhället för personer med funktionsnedsättning. Det kan och bör göras på många olika sätt. För att fokusera arbetet mot ökad delaktighet har Skellefteå kommun valt målområdena höjd kunskapsnivå, ökad tillgänglighet och bättre utbildning och fler arbetstillfällen. Kommunens målområden inom funktionshinderspolitiken grundar sig på FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

4.1 Vad innebär ökad delaktighet för personer med funktionsnedsättning?

Människor är ofta rädda och osäkra för det som är annorlunda och som bryter mot normerna. Genom att inkludera och öka delaktigheten för människor med olika förutsättningar och förhållanden växer vår bekvämlighetszon och det främmande blir bekant. Det i sin tur skapar ett öppnare, mer välkomnande, tryggare och mer intressant samhälle för alla.

Delaktighet är ett grundläggande behov för att alla ska känna sig behövda och värdefulla. Delaktighet handlar om att kunna vara med och delta självständigt i olika delar av samhället. Det handlar också om att allas unika erfarenheter efterfrågas och att alla kan bidra med något och påverka. Alla människor i alla åldrar, oavsett funktionsförmåga, vill och ska ha möjlighet att uppleva en god livskvalitet.

I Skellefteå kommun finns ett rikt föreningsliv med stort engagemang. För att behålla och utveckla det får funktionshindersföreningarna ekonomiskt bidrag från kommunen. Att personer som direkt berörs av beslut också ska vara med och påverka besluten ska vara en självklarhet. Kontakten mellan kommun och föreningar sker systematiskt genom Rådet för förebyggande av funktionshinder (RÅFF) och dess arbetsgrupper, genom Funkis och genom delaktighetssamordnarens löpande arbete. Föreningarnas synpunkter och kunskaper bidrar till kommunens funktionshinderspolitiska arbete. Att efterfråga delaktighet från personer med funktionsnedsättning ökar chansen för att kommunen gör rätt från början.

Människor med funktionsnedsättning ska ha möjlighet till utbildning på lika villkor som andra och utan diskriminering. Alla ska kunna utveckla sin mänskliga potential och känsla av värdighet och egenvärde. Var och en ska ges utrymme att utveckla sin personlighet, begåvning och kreativitet – fördomsfritt och utan snäva ramar. Barn och vuxna, oavsett funktionsförmåga, ska ha tillgång till utbildning och livslångt lärande utifrån sina unika förmågor.

En bra utbildning utifrån egna förutsättningar bidrar stort till möjligheten att ha ett jobb. Arbete eller meningsfull sysselsättning är en av de viktigaste faktorerna för att kunna vara delaktig i samhället. Det ger sociala kontakter och en yrkesidentitet som stärker självkänslan. Att ha möjlighet till egen försörjning ger också en bättre ekonomi och större möjligheter till en aktiv fritid.

Det politiska och offentliga livet ska vara öppet för alla. Personer med funktionsnedsättning ska kunna delta i kulturliv både som aktörer och konsumenter. Kulturella anläggningar ska vara tillgängliga för alla. Alla människor oavsett funktionsförmåga ska ha plats att utveckla sin kreativitet och visa upp sitt kulturutövande. Kulturen är en viktig arena för att synliggöra och ifrågasätta snäva normer och skapa plats för förebilder. Det ska fungera för alla människor att göra sin röst hörd politiskt, både genom tillgängliga demokratiska val och som politiska aktörer.

Människor med funktionsnedsättning ska ha möjligheter att delta i lek, rekreation, fritidsverksamhet och idrott. Det kan innebära att delta i allmänna aktiviteter och föreningar eller i slutna grupper tillsammans med andra med liknande förutsättningar. Information om fritidsaktiviteter ska tydligt visa på vilket sätt verksamheten är tillgänglig för olika målgrupper.

Du kan läsa mer om delaktighet i FN:s konvention, artikel 19, 24, 29 och 30.

4.2 Skellefteå kommuns verksamhetsidé kring ökad delaktighet för personer med funktionsnedsättning

Alla människor som lever med funktionsnedsättning i Skellefteå upplever sig delaktiga och värdefulla. Alla upplever att deras unika erfarenheter och kunskaper efterfrågas och tas tillvara. Alla kan leka, studera, arbeta och delta i det politiska och offentliga livet i den utsträckning de önskar och har möjlighet att ta del av fritidsaktiviteter, idrott, kultur och rekreation.

5 Målområde 1: Höjd kunskapsnivå

5.1 Vad innebär målområdet höjd kunskapsnivå?

Genom höjd kunskapsnivå i kommunens verksamheter och hos allmänheten ska vi öka respekten för människors rättigheter och bekämpa snäva normer. Kunskap ökar insikten om den kapacitet som finns hos personer med funktionsnedsättning. Genom ökad kunskap kan kommunen bättre ta tillvara de unika erfarenheter och kompetenser som personer med funktionsnedsättning kan bidra med.

Du kan läsa mer om medvetandegörande och kunskapsökning i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, artikel 8.

5.2 Skellefteå kommuns verksamhetsidé kring höjd kunskapsnivå

Alla förtroendevalda, medarbetare och elever har tillräcklig kunskap för att i sin vardag bidra till ett samhälle där alla får ett gott bemötande och kan delta på lika villkor. Medarbetare och beslutsfattare är öppna och nyfikna på människors olika förutsättningar. Om vi lyssnar in och gör rätt från början kan vi göra både ekonomiska och sociala vinster. Vi ser personen och hans egenskaper istället för funktionsnedsättningen. Vi ser till möjligheterna istället för svårigheterna. Vi ser vad människan kan istället för vad hen inte kan. Vi bygger på det som fungerar för att stärka varje person att leva sitt liv som hen vill, oavsett funktionsförmåga. Vi förstår att lösningar som fungerar för personer med funktionsnedsättning också är bra för alla andra.

5.3 Delmål för höjd kunskapsnivå

Satsningar som Skellefteå kommun kommer att prioritera under 2015-2025:

- Utbildning som leder till ökad kompetens och medvetenhet inom funktionshinderfrågor och normkritiskt förhållningssätt ska vara ett löpande inslag i kommunens kompetensutveckling.

- Kompetenshöjning ska ske kring våld mot kvinnor inom äldreomsorgen och Stöd och service. Kvinnor med funktionsnedsättning löper större risk att utsättas för våld av närstående eller personal och det kan vara svårt att förstå och upptäcka.
- Skellefteå kommun ska under strategiperioden 2015-2025 arrangera Ett Skellefteå för alla-mässor för att öka medvetenhet och kunskap om funktionsnedsättningsområdet bland allmänhet, beslutsfattare och medarbetare.
- All anläggningspersonal inom fritid ska ha bättre kunskap inom funktionshindersområdet så att medborgare oavsett funktionsförmåga ska kunna använda kommunens fritidsanläggningar och andra faciliteter som erbjuds för en aktiv fritid.
- Medarbetare inom områdena upphandling/inköp, kommunikation/information samt fastighet ska öka sin kunskap om hur man kan bidra till och skapa god tillgänglighet.
- När gymnasieskolan digitaliseras alltmer ska medarbetarna utveckla sin kunskap om hur tekniska lösningar kan användas för att skapa god lärmiljö för elever med olika funktionsnedsättningar.
- Inom samhällsbyggnad ska anläggningspersonal utbildas i tillgänglighetsfrågor.
- Fler personer ska få kännedom om och använda sig av fritidshjälpmedelspoolen.
- Informationsinsatser ska riktas till allmänheten för att öka kunskapen om och förbättra attityderna kring funktionsnedsättningar och mångfald i samhället.
- Inom för- och grundskolan ska förskolechefer, rektorer och övriga nyckelpersoner utbildas enligt Specialpedagogiska utbildningsmyndighetens tillgänglighetspaket "Tillgänglighet får skolan att funka".

6 Målområde 2: Ökad tillgänglighet

6.1 Vad innebär målområdet ökad tillgänglighet?

Tillgänglighet handlar om att alla människor kan tåla miljön, kan ta sig fram och hitta dit de ska och kan använda olika utrymmen och funktioner. Det handlar om att alla kan kommunicera och få information på det sätt de behöver samt tillgång till personlig service. Tillgänglighet är en förutsättning för att människor med funktionsnedsättning i alla åldrar ska kunna utvecklas och uppleva en god livskvalitet.

Tillgänglighet kan vara många olika saker: fysisk tillgänglighet handlar om hur miljöer är utformade och hur användbara de är för olika människor. Kommunikativ och informativ tillgänglighet handlar bland annat om att kunna ta till sig skriven och muntlig information, webbsidor, förstå skyltar och höra det som sägs. Social och psykisk tillgänglighet kan handla om attityder och bemötande, om att alla kan tolka och förstå sammanhang och att det finns utrymme att dra sig undan vid behov

Ofta bygger samhällsplanering på en bild av att alla kan se, höra, röra sig obehindrat, bearbeta information och tåla alla miljöer. Så ser inte verkligheten ut. Det kostar mycket att åtgärda hinder i efterhand och därför behöver alla politiker och medarbetare ha ett "tillgänglighetstänk". Vill vi ha ett samhälle som inkluderar alla måste vi också se till att alla kan delta på lika villkor. Begreppet design för alla används ofta och betyder att produkter och tjänster kan och ska utformas för att kunna användas av alla. Genom att göra tillgängliga lösningar synliga och attraktiva slipper vi speciallösningar som pekar ut vissa grupper.

Sedan 2015 är bristande tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning en av de lagstadgade diskrimineringsgrunderna i Diskrimineringslagen. Det ställer ökade krav på myndigheter och privata aktörer att jobba för ökad tillgänglighet inom alla områden.

Du kan läsa mer om tillgänglighet i FN:s konvention, artikel 9 och på Myndigheten för delaktighets webbplats www.mfd.se

6.2 Skellefteå kommuns verksamhetsidé kring ökad tillgänglighet

Alla lokaler och allmänna platser där kommunen bedriver verksamhet är tillgängliga och användbara för personer med funktionsnedsättning. Bostäder som nyproduceras på kommunens mark är tillgängliga och lätta att anpassa. Alla förskolor och skolor har kunskap om och skapar förutsättningar för en tillgänglig lärmiljö. Allmänna kommunikationsmedel kan användas av alla och information finns på olika sätt så att alla kan ta del av den. Hjälpmedel så som hörslingor används alltid där de finns. Tillgänglighetsaspekten och självständighetsaspekten finns med i all kommunal upphandling så att miljöer, lokaler, varor och tjänster är tillgängliga och användbara för alla.

6.3 Delmål för ökad tillgänglighet

Satsningar som Skellefteå kommun kommer att prioritera under 2015-2025:

- Hörhjälpmedel i alla kommunens offentliga lokaler ska fungera och användas.
- Den pedagogiska, sociala och fysiska miljön i förskola och skola ska anpassas. I en tillgänglig lärmiljö ska barnen inhämta och förmedla sina kunskaper utifrån just sina förutsättningar.
- Stadshuset och andra viktiga lokaler och rekreationsområden i kommunen ska förses med tydlig och taktil skyltning för enklare orientering.
- Det kommer att ordnas fler kulturarrangemang för barn på teckenspråk.
- Kunskapshöjande satsningar inom flera verksamheter i kommunen väntas leda till arbete för ökad tillgänglighet.
- Fler friluftsområden ska anpassas så att alla som vill kan ta del av kommunens natur, oavsett funktionsförmåga. Arbetet görs tillsammans med funktionshindersföreningarna.

- Området inköp/upphandling ska ses över för att förbättra tillgänglighet och användbarhet i de varor och tjänster som upphandlas.
- Kommunen kommer att fortsätta söka olika samarbetsformer för ökad tillgänglighet inom området kommunikation och information.
- Det ska finnas tydlig information om tillgängligheten på alla de fritidsanläggningar som kommunen ansvarar för.
- Bottenvikens skärgård, där Skellefteå ingår, år 2020 ska ha en infrastruktur som gör skärgården tillgänglig för olika målgrupper. Antalet besöksmål anpassade för personer med funktionsnedsättning ska ha fördubblats till år 2020 (jämfört med 2014 års nivå).
- Inventeringen av tillgänglighet och enkelt avhjälpna hinder i kommunens serviceorters centrala delar och centrumbildningar ska fortsätta. De brister eller enkelt avhjälpna hinder som upptäcks ska åtgärdas. Åtgärder anpassas i tid och omfattning till tillgängliga medel.
- I samband med ny- eller ombyggnation av anläggningar och lekplatser samråder kommunen alltid med funktionsnedsättningsrörelsen för att hitta användbara lösningar för så många som möjligt.
- Även personer under 20 år ska omfattas av möjligheten till ledsagarservice om maximalt två timmar per vecka utan biståndsbeslut.
- Fler besöksmål och turistattraktioner ska vara tillgängliga för olika funktionsnedsättningsgrupper.

7 Målområde 3: Bättre utbildning och fler arbetstillfällen

7.1 Vad innebär målområdet bättre utbildning och fler arbetstillfällen?

Personer med funktionsnedsättning står i högre grad utanför arbetsmarknaden än befolkningen i övrigt trots de åtgärder som finns för att underlätta deras situation. Arbetslösheten i kommunen är som störst bland personer med ofullständig utbildning, personer med funktionsnedsättning, utrikes födda samt de över 55 år. Dessa grupper utgör drygt 60 procent av hela antalet arbetslösa i Skellefteå kommun. Det finns cirka 30 procent fler öppet arbetslösa män med funktionsnedsättning än kvinnor. Antalet öppet arbetssökande bland både kvinnor och män med funktionsnedsättning ser dock ut att minska något.

Elever med funktionsnedsättning har inte samma möjligheter i skolan som andra barn. Personer med funktionsnedsättning har en lägre utbildningsnivå än befolkningen i övrigt. Det spelar roll för möjligheten till arbete.

Barns och vuxnas funktionsvariationer bidrar till förmågor och kompetenser som ska tas tillvara. Olikheter ska ses som en tillgång som kan göra både arbetsplatser och skola mer dynamiska, intressanta och utvecklande. Personer med funktionsnedsättning har rätt till arbete på lika villkor. Det innebär rätt till gynnsamma arbetsvillkor, möjlighet att utöva arbetsrättsliga och fackliga rättigheter och rätt till vidareutbildning. Ingen ska utsättas för trakasserier eller annan kränkande särbehandling och det ska finnas planer som motverkar diskriminering.

Satsningar på att minska arbetslösheten bland personer med funktionsnedsättning måste börja redan i skolan. Skolsystemet ska vara utvecklat så att elever med funktionsnedsättning kan ta del av utbildningen utifrån sina förutsättningar. Alla barn och elever ska ges möjlighet att utvecklas så långt som möjligt. Det kräver kompetens hos alla lärare och förståelse för olika sorters funktionsnedsättningar och olika förmågor och förutsättningar hos barn. Enligt skollagen ska skolan sträva efter att uppväga skillnader i elevernas förutsättningar. För elever med funktionsnedsättningar gäller det att undervisningen motverkar funktionsnedsättningens

konsekvenser. Det betyder mycket mer än att eleven kan vara fysiskt närvarande i undervisningen. Det kan handla om att använda alternativ pedagogik så som muntliga genomgångar, förhör eller presentationer, film, bildstöd eller studiebesök så eleven får använda flera sinnen. Det behövs kompensering och hjälpmedel, exempelvis dator eller läsplatta med talsyntes, tal-till-textprogram, översättnings- och rättstavningsprogram, talböcker och inlästa läromedel. Det är också viktigt att skolan hjälper dessa elever med att planera och strukturera, sätta igång med arbetet och förstå vad som förväntas av dem. De behöver få återkoppling och möjlighet till avgränsning i både tid och rum.

Läs mer om arbete i FN:s konvention, artikel 24 och 27.

7.2 Skellefteå kommuns verksamhetsidé kring bättre utbildning och fler arbetstillfällen för personer med funktionsnedsättning

Skellefteå kommun ska ha en skola i toppklass 2020 och varje barn ska få bli sitt bästa jag. Elever med någon form av funktionsnedsättning får det stöd som behövs utifrån varje barns unika förmågor och förutsättningar.

Skellefteå kommun är en attraktiv arbetsgivare fri från diskriminering. Oavsett om medarbetarens funktionsförmåga förändras eller om en person med funktionsnedsättning söker jobb hos oss ska Skellefteå kommun vara en arbetsgivare som vågar satsa på olikhet. Funktionsvariationer, erfarenheter och kunskap bidrar till en effektiv verksamhet och ökad attraktionskraft. Skellefteå kommun främjar arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning genom att vara en förebild för andra arbetsgivare och genom gott samarbete med andra myndigheter. Att människor med olika förmågor får ta plats och utvecklas leder till spännande utveckling av både arbetsklimat och innovationer i form av produkter, tjänster och arbetstillfällen.

7.3 Delmål för bättre utbildning och fler arbetstillfällen

Satsningar som Skellefteå kommun kommer att prioritera under 2015-2025:

- Ett Resurscenter ska starta upp under 2015 för de elever som av olika skäl behöver bryta mönster under en tidsbestämd period. Alla kommunens elever ska kunna gå på sin hemskola och där "bli sitt bästa jag" men ibland kan det behövas ytterligare kompetens och stöd för eleven som hemskolan inte kan tillhandahålla. Det ska resurscentrat ge under den period eleven befinner sig på resurscentrat.
- Socialförvaltningen ska fokusera på arbetsmarknadsfrågor för personer med funktionsnedsättning. Jobb ökar delaktigheten, ökat självförtroende, möjligheten till egen försörjning, förändrar andra människors attityder, ger meningsfullhet och bättre hälsa.
- Elever från särskolan och habiliteringen är prioriterade för feriepraktikplatser med kommunalt stöd, både inom kommunen och privata verksamheter.
- Inom för- och grundskolan ska förskolechefer, rektorer och övriga nyckelpersoner utbildas enligt Specialpedagogiska utbildningsmyndighetens tillgänglighetspaket "Tillgänglighet får skolan att funka".
- Stöd och service kommer aktivt att verka för att kommunen, näringslivet och ideella sektorn tar emot personer för daglig verksamhet, individuell placering, praktik eller löneanställning.
- Skellefteå kommun kommer att fortsätta satsa på att personer med olika förutsättningar och förmågor ska kunna jobba inom organisationen.
- Gymnasienämnden ska ha ett nära samarbete med Arbetsförmedlingen för att stötta i övergången från skola till arbete.
- Skol- och kultur och gymnasiekontoret kommer att satsa på arbetet med att förbättra elevers övergång från grundskola till gymnasieskola.
- Kommunen ska jobba vidare med och utveckla satsningar inom arbetsmarknadsområdet:
 - o Att erbjuda ettåriga utvecklingsanställningar som en ge väg in i anställning. Anställningen ger skräddarsydd möjlighet att pröva sin arbetsförmåga under uppföljning och support av personal i myndighetssamverkan.
 - o Skellefteå kommun är rikskänt för Solkrafts välfungerande verksamheter som ger cirka 700 personer sysselsättning per år. Dessa verksamheter kommer att fortsätta ge meningsfull sysselsättning till personer efter deras behov och förutsättningar.
 - o Arbetsmarknadstorget i Skellefteå är ett utmärkt exempel på en väl fungerande myndighetssamverkan, som kommer att fortsätta. Verksamheten har goda resultat mätt i övergång till arbete, studier eller egen försörjning.
 - o Genom offentligt skyddad anställning, OSA, ges personer möjlighet till anställning upp till tre år. Under anställningstiden ingår stöd från personal från socialkontoret, Solkraft och Arbetsförmedlingen.
 - o Trygghetsanställning är en rehabiliterande insats som ger möjlighet till tillfällig anställning under fyraårsperioder. Många övergår till ordinarie anställningar vid Solkraft.

8 Ett Skellefteå för alla i ett större sammanhang

Till grund för strategin *Ett Skellefteå för alla* ligger FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och Regeringens strategi för genomförande av funktionshinderspolitiken.

Förenta nationerna (FN) har antagit en konvention om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning som började gälla i Sverige den 14 januari 2009. Konventionen består av 50 artiklar och närmare hälften av dem är så kallade rättighetsartiklar.

Rättighetsartiklarna tolkas enligt några grundläggande principer:

- Respekt för människors lika värde och självständighet, deras oberoende och frihet att göra egna val
- Icke-diskriminering
- Full delaktighet i samhället
- Respekt för olikheter och accepterandet att människor med funktionsnedsättning är en del av mänsklighetens mångfald
- Lika möjligheter
- Tillgänglighet till fysiska miljöer, kommunikation och information
- Jämställdhet mellan män och kvinnor
- Respekt för utvecklingen av förmågan hos barn med funktionsnedsättning och respekt för deras rätt till integritet.

På regeringens webbsida hittar du hela konventionstexten:

Lättläst version

<http://www.regeringen.se/sbd/19792/a/132209>

Beställning av DAISY eller punktskrift

<http://www.regeringen.se/sbd/11224/a/132215>

Teckenspråksversion

<http://www.regeringen.se/sbd/16351/a/197248>

Fullständig textversion

<http://www.regeringen.se/sbd/10055/a/101918>

I Sverige syftar regeringens funktionshinderspolitik till att skapa ett samhälle utan hinder för delaktighet och med jämlika levnadsvillkor för människor med funktionsnedsättning. De nationella målen för funktionshinderspolitiken slogs fast år 2000. Målen är ständigt aktuella och har ingen bortre tidsgräns. Dessa är:

- Samhällsgemenskap med mångfald som grund
- Samhället ska utformas så att människor med funktionsnedsättning i alla åldrar blir fullt delaktiga i samhällslivet
- Jämlikhet i levnadsvillkor för flickor och pojkar, kvinnor och män med funktionsnedsättning.

Inriktningen på arbetet:

- Identifiera och undanröja hinder för full delaktighet i samhället för flickor, pojkar, kvinnor och män med funktionsnedsättning
- Förebygga och bekämpa diskriminering
- Skapa förutsättningar för självständighet och självbestämmande.

Hela strategin kan du hitta i olika versioner på www.regeringen.se/sb/d/14025/a/171269

Myndigheten för delaktighet (MFD) är den statliga myndighet som har uppdraget att samordna och verka för att funktionshinderspolitiken ska få genomslag i hela samhället. Läs gärna mer på www.mfd.se

Diskrimineringsombudsmannen (DO) är en statlig myndighet som arbetar mot diskriminering och för allas lika rättigheter och möjligheter. Det gör de främst genom att se till att diskrimineringslagen följs. Läs gärna mer på www.do.se

Många tycker att samtal med myndigheter eller andra telefonkontakter kan vara jobbigt. Om du har svårt att minnas, talar otydligt eller behöver hjälp med att anteckna vad som sägs i ett samtal kan du få hjälp av en tolk från Teletal. Ring 020-22 11 44. Tjänsten är kostnadsfri. Gå in på www.teletal.se för att få veta mer.

9. Adresser och webbplatser

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (SÖ 2008:26) och Strategi för genomförande av funktionshinderspolitiken i Sverige 2011-2016 kan laddas ner eller beställas hos Regeringskansliet.

Regeringskansliet

103 33 Stockholm

Telefon: 08-405 10 00

Webb: www.regeringen.se

Myndigheten för delaktighet har information om funktionshinderspolitiskt arbete i Sverige och hur myndigheter praktiskt kan arbeta med tillgänglighet.

Myndigheten för delaktighet

Besöksadress:

Sturegatan 3

Box 1210

172 24 Sundbyberg

Postadress:

Sturegatan 3

172 31 Sundbyberg

Telefon: 08-600 84 00

E-post: info@mfd.se

Webb: www.mfd.se

Diskrimineringsombudsmannen (DO) har information om hur man kan förebygga och anmäla diskriminering.

Diskrimineringsombudsmannen

Box 3686

103 59 Stockholm

Telefon: 08-120 20 700

E-post: do@do.se

Webb: www.do.se

Du kan få mer information om Skellefteå kommuns funktionshinderspolitiska arbete genom Skellefteå kommuns kundtjänst eller delaktighetssamordnare.

Rådet för förebyggande av funktionshinder Skellefteå kommun

931 85 Skellefteå

Telefon: 0910-73 58 90

E-post: kundtjanst@skelleftea.se

Webb: www.skelleftea.se/ettskellefteaforalla

**Skellefteå
kommun**

Skellefteå kommun

Besöksadress: Trädgårdsgatan 6

E-post: kundtjanst@skelleftea.se

Tel: 0910-73 50 00

Webbplats: www.skelleftea.se

Bilaga 1

Så här långt har Skellefteå kommun nått, exempel på utförda aktiviteter

Höjd kunskapsnivå

- Kommunstyrelsen bjöd in till en stor mässa om delaktighet och tillgänglighet: Ett Skellefteå för alla 2014. På mässan kunde politiker, medarbetare inom kommunen och flera andra myndigheter, föreningar och allmänheten under två dagar lära sig mer om vinsterna av att jobba med tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning. Föreläsningar, utställare och prova-på-aktiviteter bidrog till ett levande forum för möten, lärande och insikter.
- Förstelärare är anställda inom grundskolan för att jobba med att anpassa lärmiljöer för elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar.
- Alla politiska nämnder har besökts av ordförande för Rådet för förebyggande av funktionshinder och delaktighetssamordnaren som informerat om den funktionshinderspolitiska planen och pågående satsningar inom området.
- Genom information på webben sprids kunskapen om vilka fritids och friluftaktiviteter inom kommunen som är tillgängliga för personer med olika funktionsförmåga.
- Stöd och service anlitar personer med egna funktionsnedsättningar som utbildare på det introduktionsprogram som alla nya medarbetare deltar i.
- Fastighetsförvaltare, projektörer, projekteringsledare och byggledare har gått utbildningen "Byggnaders tillgänglighet för personer med funktionsnedsättningar".
- Kulturenheten har utbildat all programpersonalen i hantering av hörslingor.
- Pågående projektet Psykisk hälsa i fokus har framgångsrikt jobbat för att främja psykisk hälsa och att förebygga psykisk ohälsa. Målen med projektet är att skapa ökad kunskap hos kommunens invånare om hur den psykiska hälsan kan stärkas och hur den psykiska ohälsan kan förebyggas, att skapa ökad kännedom om den hjälp som finns att få vid psykisk ohälsa, att Skellefteborna vågar prata om psykisk ohälsa.

- Valkansliet samarbetade med funktionsnedsättningsföreningar och handikappkonsulent för att öka kunskapen om tillgängliga val under supervalåret 2014.

Ökad tillgänglighet

- Skellefteå kommuns webbsida har arbetats om och den nya versionen följer rekommendationer från funka.nu om tillgänglig webb.
- Ett gediget arbete gjordes för att öka tillgängligheten både fysiskt, socialt och informativt för alla i vallokalerna 2014. Bland annat förhandsröstning i bekanta lokaler för olika målgrupper, läsdator, teckentolkning, samarbete med Synskadades riksförbund kring utformning av valsedlar etc.
- Skellefteå kommuns vackra natur och friluftsliv är till stora delar tillgängliggjort genom samarbete med funktionsnedsättningsrörelsen. Bland annat finns tillgängliga fiskebryggor, havs- och insjöbad och naturområden.
- En informationsfilm om tillgängliga lekplatser har tagits fram.
- Personer med färdtjänstkort kan välja att gratis åka buss inom den lokala kollektivtrafiken de gånger de själva känner att det fungerar.
- Teckenspråkstolkning av delar av kommunfullmäktiges sammanträden. Ett antal ärenden som bedöms ha stort medborgarintresse väljs ut. Tolkningen TV-sänds.
- Samråd med funktionshinderrörelsen kring planering och projektering av större byggprojekt, bland annat stadsparken, Älvbrinken, Bureå torg, Älvsbacka park m fl.
- En stor översyn och upphandling av årlig genomgång och service av alla hörslingor i offentliga kommunala lokaler pågår. Hörslingen i Kommunstyrelsens sammanträdesrum är nyinstallerad och två portabla hörslingor finns för utlåning i Internservice.
- Skellefteå kommun ser tillsammans med Skellefteå handikappidrott till att det finns en stor uppsättning olika fritids- och idrottshjälpmiddel till uthyrning.
- Snöröjning sker på skolgårdar innan barnen kommer på morgonen för att öka framkomlighet för alla barn. Snöröjning av gång- och cykelbanor prioriteras framför bilvägar.
- Dialog med funktionsnedsättningsrörelsen och tillgänglighetsrådgivare kring ombyggnationer av skolor och skolgårdar.
- Alla elever i gymnasiets årskurs 2 fick under 2014 tillgång till en egen dator. Datorn är ett bra arbetsredskap för alla men absolut nödvändigt för vissa elever.
- Stöd och service inventerar alla sina dagliga verksamheter ur ett tillgänglighetsperspektiv.
- Stadsbiblioteket har monterat ledstråk till utlåningsdisk och talboksavdelningen. Mobila ljudanläggningar har köpts in till fyra bibliotek och en nyinköpt dokumentkamera möjliggör visning av storbild.
- Teckenspråkskunnig personal finns i kommunens Kundtjänst. Kundtjänst har också rum där invånare kan få framföra sina ärenden avskilt och få hjälp med blanketter och annan myn-

dighetskontakt.

- Rum som används vid anställningsintervjuer är tillgänglighetsanpassade. Bärbar hör-slinga kan användas vid behov.
- Kommunen har tagit fram riktlinjer och broschyrer för att få små företag att på frivillig basis öka tillgängligheten genom att ta bort enkelt avhjälpna hinder.

Arbete

- Genom Solkraft har ca 700 personer under ett år sysselsättning. Solkraft är samlingsnamnet på en av landets mest etablerade och största arbetsrehabiliterande verksamheter inom kommunal regi. Med grundvärderingar om att alla människor ska ha rätt till arbete och gemenskap skapar Solkraft meningsfulla arbetsuppgifter till personer som av olika orsaker står utanför den ordinarie arbetsmarknaden.
- Det pågår ett löpande och omfattande samarbete mellan flera olika förvaltningar och myndigheter för att fånga upp personer och hitta rätt sysselsättning efter behov och förutsättningar.
 - o Genom Arbetsmarknadstorget kan unga som av olika anledningar har svårt att hitta sin plats på arbetsmarknaden få stöd av kommunen, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan. 2014 var det 55 kvinnor och 68 män inskrivna vid Arbetsmarknadstorget. Verksamheten har goda resultat mätt i övergång till arbete, studier eller egen försörjning.
 - o SE/Kompare riktar sig också till unga i behov av att förbättra sin livssituation, där arbete och utbildning ingår.
 - o Ettåriga skraddarsydda utvecklingsanställningar är en ge väg in i anställning. Personen får pröva sin arbetsförmåga under uppföljning och support av personal från olika myndigheter.
 - o Offentligt skyddad anställning, OSA, ger personer möjlighet till anställning upp till tre år. Under anställningstiden ingår stöd från personal från socialkontoret, Solkraft och Arbetsförmedlingen. I genomsnitt 37 personer per månad har OSA genom Skellefteå kommun.
 - o Trygghetsanställningar är en rehabiliterande insats som ger möjlighet till tillfällig anställning under fyraårsperioder. Många övergår till ordinarie anställningar vid Solkraft. Cirka 14 personer per månad har den här typen av trygghetsanställning.
- Äldreomsorgen och Stöd och service samarbetar genom att en daglig verksamhet sköter tvätteriverksamheten på ett särskilt boende för äldre. Samarbetet är uppskattat av alla parter och kan bli aktuellt på fler ställen.
- Mångfald eftersöks vid rekrytering till jobb inom Skellefteå kommun och kunskaper i teckenspråk tydliggörs som en merit för den som söker jobb.
- TExAs (Tillgång till Examina för individer med Aspergers syndrom) är ett studiecenter och en mötesplats i Skellefteå som ger förutsättningar för personer med Aspergers syndrom och andra neuropsykiatriska funktionsnedsättningar att kvalificera sig till och fullgöra studier

på gymnasiet, Vuxenutbildningen (VUX), folkhögskola eller högskola/universitet. Inriktningen är också att förbereda för arbete eller praktik, hälsa och fritid.

- Unga kvinnor och män med funktionsnedsättning är prioriterade när kommunen tillsätter feriepraktik med kommunalt stöd. Praktikplatserna utformas för att passa individen och kan vara både inom kommunens eller privat verksamhet.